

Uşak Rehberli ve
Araştırma Merkezi
2014

İlgi çeken özel konular:

- * Oyunun önemi
- * Oyunun gelişime etkisi
- * Yaşlara göre oyun
- * Çocuklar oyun oynarken ne yapmalıyız nelere dikkat etmeliyiz
- * Oyuncak seçimi

OYUN-OYUNCAK

Oyunun önemi

Sosyal ve toplumsal hayata ayak uydurma çabasında olan çocuklar bu uyumlarının en önemli provalarını oyun oynayarak gerçekleştirmektedirler. Oyun çocukların sadece kurallara ayak uydurmak ya da sınırların çizilmesinde bir amaç olmakla kalmayıp, bilişsel ve sosyal gelişimine katkısı olan, çocukların enerjilerinin boşalmasına katkısı olan ve bu katkılarını eğlence ile iç içe sokan bir faaliyettir.

Kuralların olması, çocuklarımızın kendilerini daha özgür ifade etmelerine olanak sağlamasına yardımcı olacak, problemler karşısında çözüm yolları aramaya itecek ve problem çözme becerilerinin artmasına yardımcı olacaktır.

Çocukların soyut kavramlardan, duyduklarından daha çok görerek ve yaparak öğrenmeye açık olmaları ve taklit etmelerinden dolayı öğrenmelerinde de çok önemli bir rolü olacak ve içselleştirmelerini kolaylaştıracaktır. Çocukların gerçek yaşamda öğrendiklerini ve yaşadıklarını oyun ortamına transfer etmesi

onların öğrendiklerini pekiştirmesine ve tekrar etmesine olanak sağlayacak öğrenmelerinin daha kalıcı olmasını sağlayacaktır. Yetenek ve becerilerin artmasına yardımcı olan oyun çocukların gerçek yaşamı, hayal gücünü de kullanarak daha eğlenceli hale getirmesine yardımcı olacaktır.

Oyun çocuğunuzun kişilik özellikleri hakkında bilgi verirken, eksik olduğu yönlerini de görmemize yardımcı olarak oyunun tanıtım önemini öne çıkarır. Çocuklarımızın gelişimsel düzeylerini görmemize, çocuğun davranış ve hareketleri ile fiziksel ve psikolojik gelişimi hakkında bilgi edinmemize yardımcı olacaktır.

Oyunun çocuğun gelişiminde ki önemi:

Oyun çocuğun birçok yönünün gelişmesine ve gelişimi bizimde görmemize yardımcı olan, çocuğumuzun da gelişim sürecini zevkle ve eğlenerek geçirmesini sağlayan bir araçtır. Gelişime olan etkilerini alt basamaklarında incelersek;

Oyunun büyümeye ve psikomotor gelişimdeki katkısı

Hareket içeren tüm oyunlarda çocuklar kendi vücutlarının farkına varabilir, güç ve sınırlarını öğrenebilirler, yeteneklerinin farkına varırlar. (Yavuzer,1999) Çocukların oyunlar esnasında yapmış oldukları hareketler vücuda giren oksijen miktarının artmasına, bu oksijenin vücutta daha çok dağılmasına, vücudun enerji gereksinimini sağlamak amacıyla yağ ve besinlerin parçalanarak

daha çok besin ihtiyacının doğmasına yararı olmaktadır. Bu düzenek çocukların daha iyi beslenmesine, kas ve kemik gelişiminin hızlanmasına ve güçlenmesine yardımcı olmaktadır. Ayrıca oyun esnasında yapılan faaliyetlerin çeşitliliği, hızlılığı çocukların koordinasyonlarının gelişmesine, becerilerinin artmasında yardımcı olmaktadır.

Oyunun duygusal gelişimdeki katkısı

Çocuklar oyunlarda almış olduğu rollerini serbestçe yansıtmaları ve oyun içerisinde aldıkları tepkilerle sosyal ortamda nasıl

davranmaları gerektiğini öğrenerek duygusal tepkilerini ölçme, değerlendirme ve kontrol etme fırsatı bulurlar. Bu kontroller ve değerlendirmeler yaşamlarında büyük duygusal buhranlar yaşamalarına engel olacak provadlardır.

görmesine ve bu değeri diğer arkadaşları ile çevresindeki diğer varlıklara aktarmasında bir yoldur. Bu aktarımlar çocuğun duygusal olarak da rahatlamasını sağlamaktadır. Ayrıca rekabeti ve mücadeleyi öğrenen çocukların başarıyı tatmalarına ortam hazırlayacak ve başarıdan haz almasına fırsat sağlayacaktır. Almış olduğu bu haz onu yeni beceriler kazanmaya itecek motivasyonu sağlayacaktır.

Oyun, özellikle gruplar halinde oynandığında sorumluluk bilincinin gelişmesine bu grup içerisinde kendini göstererek özgüveninin gelişmesine, kendini değerli

Oyunun sosyal gelişime olan katkısı

Çocuklar özellikle grup halinde oynarken problem çözme, kurallara uyma, arkadaşlarına ve fikirlerine saygı duymayı öğrenir, başkalarına sevgi, saygı gösterme, koruma, korunma, haklara saygı, yönetme-yönetilme, verilen görevi üstlenme, kendine ve başkalarına güven duyma, karar verme ve uygulayabilme, işbirliği yapabilme gibi toplumsal ilişkilerin gerektirdiği kuralları da pekiştirmiş olur. (Baykoç Dönmez,1992).

Oyunun grup içinde olması ve grup içinde etkileşimin, öğrenimlerin ve kazanımların olması ortamı bir sosyal ortam haline getirmektedir. Bu ortam içinde gelecekte sergileyeceği davranışları deneme, yanlış olanları ayıklama ve yerine yeni davranış kalıpları oturtmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca çocuğun kendi kontrolünde olması benlik gelişimini de destekler.

Oyunun dil gelişimine olan katkısı

Hem alıcı hem de ifade edici dil gelişimlerini destekleyen oyun, çocukların yeni sözcükler öğrenmesine ve bunları kullanmasına, sözel ya da sözel olmayan yollarla kendini ifade etmesine yardımcı ve destek olur. Oyun içerisinde kurulan diyaloglar çocukların kelime hazinesini test etme ve pekiştirmesine, bu kelimeleri uygun yerde ve uygun şekilde kullanma ve sahip oldukları kelime hazinesinin daha da gelişmesine katkı sağlar.

Oyunun zihinsel gelişime olan katkısı

Çocuklar için oyun ortamı kendilerini tanıdıkları, sınırlarını zorladıkları bir ortamdır. Girmiş olduğu rekabetler ve önde olmadan almış olduğu haz ile liderlik yönelimleri, onları sorunlar karşısında da aktif bir şekilde düşünmeye, değişik sorun çözme yöntemlerini aramaya, keşfetmeye ve bunları denemeye itmektedir. Ayrıca burada öğrenilen problem çözme yöntemlerinin okul ve diğer ortamlara aktarılması, olaylara farklı açılardan bakıldığı zaman değişik çözüm yollarının da bulunabileceğini öğrenmesine yardımcı

olacaktır. Bu farklılıklar, değişik çözüm yollarının onu memnun etmesine ve haz almasına, bu davranışı pekiştirmesine ve hayatına yansıtmasına yardımcı olacaktır.

Çocuklar her dönem için oyun oynarken zihinsel gelişimlerini üst aşamalara geçirirler. Olaylara eleştirel bakmaları, nesnelere arasında ki farklılıklardan olaylar arasındaki farklılıklara, şekiller ve isimlere kadar oyun içerisinde öğrenir, öğrenirken eğlenir, bu öğrendiklerini pekiştirir ve hayatına aktarırlar.

Oyun etkinliklerinde dikkat edilmesi gereken konular:

- Çocukların gelişim düzeylerine uygun oyun ve oyuncak seçimin yapılması gerekmektedir.
- Cinsiyetleri ayrımı yapılmadan oyuncak seçimi yapılmalıdır.
- Oyun süreleri ve oyuncaklarla geçirecekleri zaman ayarlanmalı. Oyunun ve oyuncakların yararlı olması tüm zamanlarını oyun ortamında geçirmeleri anlamına gelmemelidir.
- Kullanılacak materyallerin özellikleri açısından çocukların birbirine zarar verebileceği oyuncaklar ya da nesnelere oyun ortamında bulundurmamalı,
- Çocukların oyunlarına gerekmedikçe müdahale edilmemeli ,
- Rekabetçi ortamlarda övgü ihtiyaçlarının giderilmesi gerekmektedir. Yeni şeyler öğrenmesi için yol gösterilmeli ve fırsat verilmeli
- Çocukların ilgilerine yönelik oyuncak seçilmeli ve oyunlara yönlendirilmeli,
- Çocukların kendilerini ifade etmelerine yardımcı olmalı
- Oyuncaklar çok karmaşık olmamalı ve dayanıklı olmalı.
- Çocuğun tek başına oynayabileceği oyuncaklar da olmalıdır.
- Oyuncaklar beceriyi artıracak özellikte olmalıdır. Bu nedenle basitten karmaşığa doğru oyuncak tercihi yapılmalıdır.
- Alınan oyuncaklar çok yönlü olmalıdır. Bu amaçla kasları çalıştıran, hayal gücünü artıran, yaratıcılığı geliştiren oyuncaklar tercih edilmelidir.
- Çocuğun yaşına uygun oyuncak alınmalıdır. Basit oyuncaklar çocuğun çabuk sıkılmasını, karmaşık oyuncaklar ise özgüveninin azalmasına neden olur.
- Alışverişe gitmeden önce alınacak oyuncak kararlaştırılmalıdır.
- Bakım onarım ve temizlenmesi kolay olmalıdır.
- Paylaşma duygusunu geliştirici olmalıdır.
- Yapı ve işleyiş bakımından çabuk anlaşılır olmalıdır.
- Çocuğun merak ve ilgisini çekebilmelidir.
- Çocuğun hoşuna gidebilecek renkte ve şekilde olmalıdır.
- Oyuncakların büyüklüğü onun bedensel özelliğine göre seçilmelidir.

Gelişim dönemlerine göre oyun

Doğumla birlikte harekete, sese ve tekrara dayalı oyunları seven yeni doğanlar zamanla nesnelere üst üste dizme, toplayıp dağıtma, toplama, zıplama, koşma, saklanma, yakalama, devirme, yuvarlama, kaçma, yuvarlanma, ses ve hareket taklitlerine dayalı oyunları yönelirler. Oynadıkları bir oyunu bir süre içinde tekrarlayarak hareketi, sesi, durumu hafızaya kaydederler.

4 yaşından itibaren sosyalleşme yoğun olduğu için grup oyunlarını, yarışmaları çok severler. Dikkate ve kurallara dayalı oyunlarda başarılı olurlar.

5 - 6 yaşlarında cinsiyete göre oyun tercihleri başlar. Anne-baba ve/veya yakın çevresinden tanıdıkları kişileri izlerler. Oyunlarında onların tavır ve hareketlerine yakın roller alırlar.

Okul döneminde (7-11 Yaş) artık bir gruba ait olma, taraftar olma, rekabet, yaşlılarını etkileme ve yaşlılarından etkilenme gibi pek çok yeni özellikler görülür. Bu nedenle spor ve sanata dayalı gösteri, organizasyon ve yarışmaları çok severler.

11 - 15 yaş arası çocuklar artık ergenlik çağındadırlar. Akran dayanışması, aidiyet duygusu, takım ruhu, rekabet, başkalarını etkileme ve etkilenme, karşı cinsi etkileme ve etkilenme gibi özellikler görülür. Rekabete dayalı münazara gibi etkinlikler ve yarışmaları; spor ve sanata dayalı gösteri ve organizasyonları çok severler.

Oyun, çocukların her yönden gelişimi eğlenerek öğrenmesini sağlar.

Uşak Rehberlik
ve
Araştırma Merkezi
D.SİNAN-2014

Yaşlara Göre Oyuncak Seçimi

Yeni doğan bebekler vücutlarını oyuncak gibi kullanırlar. Kendi bedenleri ile zaman geçirirler. Elini kolunu sallayarak, elini ayaklarını ağızına getirerek eğlenir. Ses ve ışıklardaki ani değişikliklerden hoşlanmaya kısa bir süre sonra başlarlar. Bu nedenle Bebeklik döneminde alınacak oyuncaklar daha çok beşiklere asılacak, kenarlarına konacak hareketli, sesli, renkli oyuncaklar tercih edilmelidir.

6-12 ay döneminde çocukların ellerine alabilecekleri yumuşak oyuncaklar ile dişlerini kaşıyabilecekleri yumuşak ve hijyenik oyuncaklar alınabilir. Emeklemeye başlayan çocuklar için en güzel oyuncak boş ve rahatça hareket edebilecekleri mekanlardır. Ayrıca ses çıkaran oyuncaklar, bebek arabaları, hayvanlar iyi bir seçim olacaktır. Dökmekten ve doldurmaktan zevk aldığı bu dönemde yine bu faaliyetlerine yönelik oyuncaklar alınabilir. Anne ve babalar çocuklarına büyük resimli hikaye kitaplarını okuması son derece önemlidir.

1- 2 yaşlarında yürümeye başlayan çocuklar için itilen çekilen oyuncaklar önem kazanmaya başlamıştır. Dönemin ortasında keşif ve icat yapmaya yönelik oyuncaklar daha

çok önem kazanacağından bloklar, kutular ve şekillerden oluşan oyuncaklar seçilebilir.

2-3 yaşlarında bebek, mini oda takımları, kuklalar, tamir aletleri, hayvan setleri vb. oyuncaklar onların hayal güçlerini kullanmasına yardımcı olacaktır.

3-4 yaşlarında motor gelişimleri artan, hareketten, zıplamaktan hoşlanan çocuklar için üç tekerlekli bisikletler, sallanan atlar, yük arabaları, büyük küpler ve bloklar alınabilir.

4-6 yaş çocukları artık özellikle açık havada oynamaktan ve masa başı oyunların hoşlanırlar. Bu dönemde boyama, yapıştırma, kâğıtlardan şekiller yapma, parçaları birleştirme gibi oyunları destekleyen faaliyetler yapılmalıdır. Suluboya, pastel boya, karton, mukavva, ip gibi oyuncaklar tercih edilmelidir.

6 yaş sonrası için, çocuk artık okula başlamıştır. Oyun ve oyuncak anlayışında önemli değişiklikler olmaya başlamıştır. Bu dönemde futbol, basketbol, bisiklet gibi oyunlar ve bunlar oynanırken kullanılacak materyaller önem kazanır. Spor etkinlikleri, resimli kitaplar çok ilgilerini çeker.